

ALEKSANDR PUŞKİN

Maça Kızı

ALEKSANDR PUŞKİN
MAÇA KIZI

Can Klasik

Maça Kızı, Aleksandr Puşkin

Ruşça aslından çeviren: Uğur B ke

İlk baskı: "Pikovaya Dama", 1834; "Egypetskie nochi", 1835

Bu çeviriye kaynak alınan baskı: *Издательство Академии Наук СССР*,

Toplu Eserleri, 10 Cilt, M., 1962, SSCB Bilimler Akademisi

  2022, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hi bir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2022

2. basım: Ekim 2023, İstanbul

Bu kitabın 2. baskısı 2000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Ayça Sezen

Düzelti: Melis Oflas

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Sanat yönetmeni: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak illüstrasyonu: Esra Yazıcı

Baskı ve cilt: Pasifik Ofset

Cihangir Mah. Güvercin Cad. Baha İŐ Merkezi A Blok No: 3/1 Z. Kat

Avcılar-İstanbul

Sertifika No: 44451

ISBN 978-975-07-5929-1

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ő.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25, Sarıyer / İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

ALEKSANDR PUŞKİN
MAÇA KIZI

ÖYKÜ

Rusça aslından çeviren

Uğur Büke

♥can

ALEKSANDR PUŞKİN, 1799'da, Moskova'da, soylu bir ailede doğdu. Küçük yaşta Fransızca öğrendi ve Fransız edebiyatına büyük ilgi duymaya başladı. Aristokrat ailelerin çocuklarının gittiği yatılı bir okula yazdırıldı; burada dış dünya ve yakınlarıyla bağları kopunca şiire yöneldi. Lise yıllarında yazdığı gerçekçi şiirler sevilen şair Gavriila Derjavin'in dikkatini çekti. Liseden sonra Petersburg'a gidip dışişleri bakanlığında işe başladı. Ancak o dönem halkın beğenisini toplayıp gittikçe popülerleşen özgürlükçü şiirleri, Kafkasya'ya tayin edilmesine neden oldu ve *Bahçesaray Çeşmesi* ile *Kafkas Esiri* destanlarını o yıllarda yazdı. Kafkasya'dan döndüğünde, fikirleri nedeniyle başkente girmesi yasaklandı ve ailesinin sahip olduğu köye sürüldü. Sürgün yıllarında *Yevgeni Onegin*'i yazmaya başladı. Rus halkının şiire Puşkin'le ilgi duymaya başladığı söylene de *Maça Kızı*, *Yüzbaşının Kızı*, *Erzurum Yolculuğu* gibi dünyazı eserleri de klasikler arasında yerlerini aldı. Modern Rus edebiyatının kurucusu olarak anılan Puşkin, büyük yazar Dostoyevski'nin hayranlığını kazandı; Gogol'le yakın bir dostluk kurdu; hatta *Ölü Canlar*'ı yazma fikrini Gogol'e onun öğütlediği söylendi. Bir düelloda aldığı yara nedeniyle 1837'de Petersburg yakınlarında öldü.

UĞUR BÜKE, 1959'da Suşehri'nde doğdu. Öğretmen Okulu'nu bitirdikten sonra Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne girdi. 1981'de mezun olduktan sonra Türkiye'nin Sesi radyosunda Rusça spiker ve çevirmen olarak çalıştı. As-

kerliğinin ardından İstanbul'a yerleşerek turist rehberliği ve Sovyetler Birliği Başkonsolosluğu'nda çevirmenlik yaptı. Nikolay Gogol, Lev Tolstoy, İvan Turgenyev, Nikolay Leskov, İvan Bunin, Valentin Rasputin, Anatoli Rybakov, Yuri Bondarev, Nikolay Nekrasov, İlya Boyaşov, Svetlana Uturgauri, Olcas Süleymenov, R. Abutalıbov, E. Muradaliyeva gibi yazarların eserlerini Türkçeye kazandıran ve TYS üyesi olan Buke evli ve bir kız çocuk sahibidir.

İçindekiler

Mısır Geceleri	11
Maça Kızı	29

MISIR GECELERİ

I

*“Quel est cet homme?”
“Ha c'est un bien grand talent,
il fait de sa voix tout ce qu'il veut.”
“Il devrait bien, madame, s'en faire une culotte.”¹*

Çarski Peterburg'un köklü ailelerindendi. Daha otuz yaşında bile değildi; bekârdı ve çalışmak diye bir derdi yoktu. Zamanında vali yardımcılığı yapan amcası ona hatırı sayılır bir mal mülk bırakmıştı. Hayatı çok hoş geçebilirdi ama şiir yazmak ve yayımlamak gibi bir şanssızlığı vardı. Dergilerde ona “şair” denirken uşaklar arasındaki adı “yazıcı”ydı.

Şairler yararlandıkları büyük ayrıcalıklara karşın, (itiraf etmeliyiz ki, sözcükleri -in hali yerine -i halinde yazmak ve bazı şiirsel özgürlükler dışında Rus şairlerinin öyle önemli bir ayrıcalığa sahip olduğunu düşünmüyoruz) ne olursa olsun, olabilecek bütün üstünlüklerine karşın, bu insanlar büyük mutsuzluklara ve tatsızlıklara maruz kalmışlardır. Şair için en acı, en dayanılmaz şey,

1. (Fr.) Kim bu adam? / Ah, büyük bir yetenek, sesiyle ne isterse yapıyor. / Madem büyük bir yetenek sesiyle ne isterse yapıyor, o zaman paçalı don diksın. (Y.N.)

üzerine yapışıp kalan ve ömrünün sonuna kadar kurtulamadığı unvanı ve lakabıdır. Halk onu kendi malı sayar; zaten ona göre de halkın yararı ve mutluluğu için doğmuştur. Diyelim ki köyden dönüyor, ona ilk rastlayan hemen, “Bize yeni bir şey getirdiniz mi?” diye sorar. Kötü giden işlerini ya da bir yakınının hastalığını düşünmeye kalksa, hemen pis bir gülümsemeyi yine pis bir haykırış izler, “Belli bir şeyler yazıyorsunuz!” der. Âşık mı oldu? Sevdiceği hemen bir İngiliz dükkânından bir hatıra defteri alır ve ona yazacağı mersiyeleri beklemeye başlar. Neredeyse hiç tanımadığı bir adama önemli bir konuyu konuşmaya gitse, adam hemen oğlunu çağırır ve bilmem hangi şiiri okumasını ister, çocuk da onun şiirini gözünü kaşını yara yara okumaya başlar. Ve bunlar mesleğin güzellikleri! Bunların neresi kötü? Dediğine göre Çarski bu selamlaşmalardan, sorgulardan, hatıra defterlerinden ve çocuklardan o kadar bıkmış ki kaba bir tepki vermemek için kendini zor tutuyormuş.

Çarski bu dayanılmaz lakaptan kurtulmak için elinden ne geliyorsa yapıyordu. Edebiyatçı kardeşlerinden uzak duruyor, sosyetedен insanları hatta en boşlarını onlara yeğliyordu. Hep havadan sudan konuşuyor edebiyata hiç değinmiyordu. Giyiminde kuşamında, hayatında ilk kez Peterburg’a gelen Moskovalı bir delikanlının çekingenliği ve boş inancıyla hep son moda uyuyordu. Kadınların yatak odası gibi derli toplu çalışma odasının bir yazara ait olduğuna bin şahit lazımdı; masaların ne altına ne de üstüne kitaplar yığılmıştı; divanda bir tane bile mürekkep lekesi yoktu; ne esin perisinin varlığına ne de süpürgeyle fırçanın yokluğuna işaret eden bir düzenlilik söz konusuydu. Sosyetedен arkadaşlarından biri onu elinde kalemle yakaladığında çok üzülürdü. Hem yetenek hem de güzel bir yürek sahibi birinin böylesine basit şeylerle uğraşacağına inanmak zordu. Yük atıyla

Arap atını birbirinden ayıramamasına, kâğıt oynarken kozları unutmasına ve haşlanmış patatesi gizliden gizliye Fransız mutfağının en müthiş yemeği saymasına karşın kâh tutkulu bir at düşkünü oluyor kâh iflah olmaz bir kumarbaz kâh ince zevklere sahip ağzının tadını bilen biri. Dağınık, düzensiz bir hayatı vardı; bütün balolara katılır, bütün diplomatik yemeklerde bulunurdu, Rezanov dondurması gibi her davetin vazgeçilmeziydi.

Yine de o bir şairdi ve içindeki tutkuya karşı konulamazdı; bir saçmalığa tutulduğunda (esinin gelişine böyle diyordu) çalışma odasına kapanır ve sabahdan, gece geç vakte kadar yazardı. Yakın dostlarına gerçek mutluluğu yalnızca o anlarda bulduğunu itiraf ediyordu. Diğer zamanlarda ise nezaketten kırılıyormuş gibi yapmacık tavırlarla ve her an o muhteşem soruya muhatap olarak dolaşp duruyordu.

“Yeni bir şey yazdınız mı?”

Çarski bir sabah, hayallerin apaçık karşınızda durduğu, gördüğünüz hayale can vermek için beklenmedik, capcanlı sözcükleri yakaladığınız, şiirin kaleminizin ucundan akıp gittiği ve muhteşem kafiyelerin düşündüklerinize koşturduğu o bereketli ruh halini hissetti. Çarski bütün ruhuyla tatlı bir unutulmuşluğa daldı... Dünya da, dünya hakkındaki düşünceler de hatta kendi kaprisleri de artık onun için kaybolup gitti. Şiir yazıyordu.

Birden çalışma odasının kapısı gıcırdadı ve tanımadığı birinin yüzü görüldü. Çarski irkildi ve kaşlarını çattı.

“Kim o?” diye sordu öfkeli bir sesle, içinden bir türlü girişte beklemeyen uşaklara lanetler yağdırarak.

Yabancı içeri girdi.

Uzun boylu ve zayıftı, otuz yaşlarındaydı. Esmere yüzünün çizgileri oldukça karakteristikti; kapkara perçemlerin döküldüğü solgun, yüksek bir alın, simsiyah ısl ısl

gözler, kartallarınki gibi bir burun ve çökük, sarı esmer yanaklarını çevreleyen gür bir sakal adamın yabancı olduğunu gösteriyordu. Üzerinde (neredeyse sonbaharın ortaları olmasına karşın) dikiş yerleri solmuş siyah bir frak vardı, yazlık pantolon giymişti, yıpranmış boyunbağının altındaki sarımsı göğüslüğünde sahte bir elmas parlıyordu, şeklini yitirmiş şapkası hem iyi hem de kötü günler görmüş gibiydi. Bu adamla ormanda karşılaşırsanız onu haydut, toplum içinde siyasi bir komplocu, kapınınızın önünde ise iksir ve arsenik satan bir şarlatan sanırdınız.

“Ne istemiştiniz?” diye sordu Çarski Fransızca.

“*Signor*,” dedi yabancı yerlere kadar eğilip selam vererek. “*Lei voglia perdonar mi, si...*”¹

Çarski yabancıyı oturması için buyur etmedi, kendisi ayağa kalktı ve konuşmaya İtalyanca devam etti.

“Ben Napolili bir sanatçiyim,” diye başladı yabancı, “koşullar beni vatanımı terk etmeye zorladı; yeteneğime güvenerek Rusya’ya geldim.”

Çarski Napolilinin ev ev dolaşarak vereceği birkaç viyolonsel konserinin biletlerini sattığını sandı. Ondan bir an önce kurtulmak için tam yirmi beş ruble vereceği sırada yabancı yeniden konuşmaya başladı.

“*Signor*, bu meslektaşınızın uzattığı eli geri çevirmeyeceğinizi ve gittiğiniz yerlere beni de götürceğinizi umuyorum.”

Çarski’nin onuruna bundan daha ağır bir darbe vurulamazdı. Kendisine meslektaş diyen adama kibir dolu bir ifadeyle baktı.

“İzninizle, kim olduğunuzu ve beni kim sandığınızı sorabilir miyim?” dedi öfkesine zar zor engel olarak.

Napolili onun yüzündeki değişikliği fark etti.

1. (İt.) Beni affedecek misiniz? (Y.N.)

“Signor,” dedi kekeleyerek. “*Ho creduto... Ho seniito... la Vostra Eccellenza... mi perdonera¹...*”

“Ne istemiştiniz?” diye yineledi Çarski duygusuz bir sesle.

“Sizin olağanüstü yeteneğiniz hakkında çok şey duydum; buralı beylerin böyle müthiş bir şairi himaye etmek için ellerinden gelen her şeyi yapacaklarını düşündüğüm için karşınıza çıkmaya cesaret ettim...”

“Yanılıyorsunuz, *signor*,” diye sözünü kesti arski. “Bizde şairlik unvanı yoktur. Bizim şairler beylerin himayesine girmezler, bizim şairlerin kendileri beydir ve eğer bizim sanat hamileri (ki şeytan alsın onları) bunu bilmiyorlarsa bu durum kendileri için kötüdür. Bizde müzisyenin libretto yazmak için sokaktan toplayacağı üstü başı dökülen papazlar yoktur. Bizde şairler yardım dileyerek yayan yapıldak ev ev dolaşmazlar. Belli ki benim büyük şair olduğumu söyleyerek size şaka yapmışlar. Doğru, bir zamanlar berbat birkaç taşlama yazmıştım ama Tanrı’ya şükür şair beylerle hişbir ortak yanım yok ve olmasını da istemem.”

Zavallı İtalyan şaşırıp kaldı. evresine bakındı. Tabloları, mermer ve bronz heykelleri, gotik rafların üzerine yerleştirilmiş değerli bibloları görünce iyice afalladı. Üzeri sorguğlu, simli ipek takkesi ve Türk şalıyla belini bağladığı in işi yaldızlı sabahlığıyla karşısında duran bu kibirli *dandy* ile kendisinin, eskimiş boyunbağı ve yıpranmış frakıyla dolaşan yoksul, gezgin sanatçının hişbir ortak yanı olmadığını gördü. Anlamsız birkaç özür sözcüğü mırıldandı, eğilip selam verdi ve çıkmaya hazırlandı. Adamın dokunaklı hali onu etkiledi, huysuz karakterine karşın iyi yürekliydi, mertti. Kibrinin esiri olduğu için utanmıştı.

1. (İt.) Duydum ki, işittim ki siz ekselansları beni affedeceksiniz. (Y.N.)

Şiirleriyle olduğu kadar düzyazı eserleriyle de Rus edebiyatına yön veren Puşkin'in farklı yönleriyle yüzyıllardır beğeni toplayan "Maça Kızı" ve "Mısır Geceleri" öyküleri bu derlemede bir araya geliyor. Çarpıcı kurgusuyla dikkat çeken "Maça Kızı"nın sayısız uyarlaması yapılmıştır, "Mısır Geceleri" ise şiir ve düzyazıyı bir araya getiren farklı tarzıyla öne çıkar. Puşkin "Maça Kızı"nda tuhaf bir hayalet öyküsü anlatırken, "Mısır Geceleri"nde ise dönemin sanat anlayışından bir kesit sunar. Puşkin edebiyatında önemli yere sahip bu iki öyküde okur Rus subaylarının sohbetlerine, dönemin pek meşhur kumar salonlarına, konteslerin, sanatçıların evlerine konuk olur.

#kısaklasikler #rusklasikleri #hayalet #saplantı #kumar #sanatçılar

Kapak illüstrasyonu: Eren Yazıcı

 can

 canyayinlari.com | | | X canyayinlari

öykü

ISBN 978-975-07-5929-5

9 789750 759291